

W KRĘGU TEOLOGII

Wydawnictwo *Matthias-Grünwald* w Moguncji wespół z *Patmos-Verlag* publikuje w serii *Topos-Taschenbücher* prace z teologii i dziedzin jej pokrewnych. Do połowy 1973 r. ukazało się już 21 tomów, poświęconych zagadnieniom z teologii fundamentalnej, dogmatycznej, moralnej, homiletyki, katechetyki, etyki, pedagogiki i socjologii religii. Poszczególne tomy odznaczają się ciekawym doбором tematów, starannym opracowaniem problematyki oraz przyjemną szatą graficzną, czyli tym wszystkim, co zyskuje popularność i masowość odbioru. Kieszonkowy ich format zalety te jeszcze powiększa. Motywem przewodnim serii — jak można wnioskować z jej strony formalnej i merytorycznej — jest kształtowanie postawy chrześcijańskiej w życiu codziennym przez dawanie odpowiedzi na dręczące współczesnego człowieka egzystencjalne pytania oraz przez ukazywanie modelu ewangelicznego życia.

Nie jest to wszakże moralizowanie ani też zaprogramowane nauczanie. Wydawnictwo kieruje się w tym względzie zaufaniem do czytelników. Nieraz bowiem zamieszcza w poszczególnych tomach prace już drukowane, a które ze względu na swą aktualność zasługują na upowszechnienie, obok tekstów popularnych drukuje rozprawy naukowe w ścisłym tego słowa znaczeniu. Skutkiem tego prezentowana seria przedstawia barwną mozaikę zagadnień i problemów, opracowanych z niemniej bogatą różnorodnością. Obok kwestii ściśle teologicznych spotyka się tam odpowiedzi na pytania, które dotąd nie występowały w teologii klasycznej, obok rozpraw naukowych otrzymuje się publicystykę, medytacje, a nawet modlitwy. Jest to wymowny przykład, jak można wykorzystać teologię do spraw najbardziej codziennych, jest to też dowód, że właściwie nic co ludzkie nie jest obce Ewangelii.

Oto dla przykładu trzy wybrane tomy. Tom 11-ty, zatytułowany *Zur Theologie der Welt*, zawiera przepracowane na nowo rozprawę znanego na całym świecie fundamentalisty, profesora Uniwersytetu w Münster, współwydawcy międzynarodowego pisma *Concilium*, J. B. Metz'a. Omawia on następujące zagadnienia: Rozumienie świata w świetle wiary, następnie problem eschatologicznego horyzontu Kościoła i świata oraz Płynące stąd wnioski dla życia ascetycznego, wreszcie kwestie z tzw. teologii politycznej, wśród których szeroko rozprawia o udziale chrześcijan w urządzaniu i kształtowaniu życia politycznego we własnych państwach. Nietrudno zauważyć, że przedstawiona problematyka mieści się w ramach szeroko już dziś rozwiniętej teologii rzeczywistości ziemskich, a J. B. Metz należy obok M. D. Chenu i G. Thilsa do jej prekursorów. Zarówno więc ze względu na tematykę, jak i na fachowość jej przedstawienia tom ten zasługuje na uwagę, a ponieważ dotyka najbardziej palących spraw ludzkiego życia rokuje szansę na szerokie

zainteresowanie i to nie tylko ze strony teologów, lecz również ludzi o innym wykształceniu.

Tom 20-ty posiada zupełnie inną strukturę. Został przygotowany przez studentów Studium Jezuickiego im. św. Jerzego we Frankfurcie nad Menem i pod ogólnym tytułem *Damit alle leben können* prezentuje wnikliwą analizę niektórych sytuacji socjologiczno-politycznych we współczesnym świecie, głównie na terenie RFN, i ich krytyczną ocenę z punktu widzenia etyki chrześcijańskiej. Uderza w nim zaangażowanie autorów w sprawy współczesnego świata, odwaga w stawianiu egzystencjalnych pytań oraz wysiłek bezkompromisowego dawania na nie odpowiedzi. Jest to być może po części wynikiem młodego wieku autorów. Wszyscy bowiem urodzili się w latach czterdziestych naszego stulecia (Ch. Herwatz — 1943, W. Lambert — 1944, J. Mooney — 1944, G. Remmert — 1947, J. Schuster — 1946, M. Sievernich — 1945), nie noszą ze sobą przeżyć minionej wojny, a przez to bez obciążeń mogą patrzeć na aktualną sytuację w świecie. Nieważne zresztą są motywy. Liczy się bardziej prawda niż ten kto ją wypowiada. W tym wypadku cenna jest próba ukazania w świetle Ewangelii godności człowieka i wołanie o szacunek dla wypływających z niej praw i przywilejów. Człowiek nie może być środkiem do celu, człowieka nie można sprowadzić do roli automatu, ludziom trzeba przychodzić z pomocą w ich potrzebach — to tylko niektóre postulaty autorów z sygnalizowanego tu tomu. Istnieje realna szansa, że wołanie młodych teologów z zakonu jezuitów znajdzie zrozumienie u czytelników, a może nawet zachęci ich do realizacji ewangelicznych wskazań w życiu codziennym.

Jeszcze innym profilem odznacza się tom 21-y. Jego autorem jest znany z licznych i fachowych publikacji profesor teologii dogmatycznej na Uniwersytecie w Tybindze, W. Kasper, który pod ogólnym tytułem *Glaube im Wandel der Geschichte* zamieścił kilka cennych rozpraw z metodologii teologii. Na pierwszy rzut oka można by sądzić, że jest to dzieło czysto teoretyczne, wszak dotyczy zagadnień rozumienia teologii w przeszłości i współcześnie, następnie niektórych kwestii z teologii historii, wreszcie możliwości doświadczenia Boga we współczesnym świecie i wyrażania tak urobionej postawy na zewnątrz. Po głębszym jednak wnikięciu okazuje się, że teoria idzie tu w parze z praktyką — służy życiu praktycznemu i je głównie ma na uwadze. Kiedy bowiem W. Kasper postuluje zerwanie w teologii z czystą spekulacją a oparcie się na historii zbawienia, to głównie po to, żeby lepiej odczytać przekazy Objawienia i móc szerzej z nich korzystać w codziennym życiu, kiedy następnie rozprawdza poszczególne wątki teologii historii, to po to, żeby wykazać, iż problematyka historii zbawienia jest konieczna do bliższego poznania Boga, szerszego spojrzenia na człowieka i głębszego wnikięcia w *mysterium salutis*, gdy wreszcie rozważa mo-

żliwości doświadczenia Boga we współczesnym świecie, to w celu ukazania racji bytu ludzi wierzących i ich szans osobowego rozwoju. Nie jest to więc „skostniała” dogmatyka, hermetycznie zamknięta na pytania świata, lecz *sacra doctrina* o ambicjach szeroko pojętej służebności. Na przykładzie niniejszego tomu widać jasno, jak bardzo mocno uzasadnienie wiary uzależnione jest od teologii i jak bardzo ta ostatnia jest ukierunkowana na umacnianie wiary. Teologia tłumaczy prawdy wiary, ukazuje ich sens i życiową wartość, stąd prace nad ulepszaniem metod badań teologicznych mają zawsze wydzźwięk praktyczny.

Można mieć wiele zastrzeżeń do serii *Topos-Taschenbücher*: że poszczególne tomy nie są ze sobą związane tematycznie, że nie zawsze odznaczają się wewnętrzną jednością itd. Nie jest to na pewno encyklopedia wiedzy teologicznej ani nawet słownik podstawowych pojęć chrześcijańskiego *Credo*. Trudno jest na dodatek ustalić jednoznacznie adresata, do którego kierują się te publikacje, wszak prace ściśle naukowe mieszają się w nich z publicystyką, medytacją i modlitwą. Jednego wszakże serii tej nie można odmówić — zaangażowania w kształtowanie światopoglądu katolickiego, troski o właściwe rozumienie wiary i wysiłku objęcia nauczaniem jak najbardziej szerokiego kręgu czytelników. Jest to w pełnym tego słowa znaczeniu staranie o teologię na codzień, nie martwą lecz żywą, przemawiającą współczesnym językiem, odpowiadającą na aktualne pytania.

Seria *Topos-Taschenbücher*, mimo swych niedociągnięć, może służyć za wzór do podobnych publikacji na terenie polskim. Nie ma u nas wprawdzie tylu teologów fachowców co na Zachodzie, skromniejsze są przy tym warunki wydawnicze, ale przy zbiorowej pracy możnaby wiele zdziałać na tym odcinku. Wzorem może tu być np. seria publikacji w dziedzinie nauk świeckich *Omega*, która informację łączy z fachowością, popularyzacją z głębią ujęcia. Wydawnictwa w zakresie nauk religijnych przedstawiają się pod tym względem raczej ubogo, bo albo publikuje się prace ściśle naukowe, przeznaczone dla wąskiego kręgu specjalistów, albo schodzi się do popularyzacji na poziomie podstawowym lub do beletrystyki. Istniejącą w tej dziedzinie lukę usiłują wypełnić tygodniki, miesięczniki i periodyki religijne, wszakże jest to wkład stanowczo za mały. Wiele diecezji wydaje ostatnio własne publikacje teologiczne bądź seryjne, bądź jako druki zwarte, jednak w większości są to prace badawcze a nie popularyzacyjne. W związku z tym rodzi się zrozumiałe zapotrzebowanie na prace upowszechniające wiedzę teologiczną. Nawet przy skromnych możliwościach można tu wiele zdziałać, zwłaszcza w oparciu o istniejące ośrodki teologiczne ATK i KUL.